

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада өсімдіктерге зерттеу жұмысын жүргізудің балаға әсері

ЖАРИЯЛАНДЫ
31.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/174113/>**Исабаева Эльмира Уйсинбайқызы****Лауазымы: тәрбиеші****Шымкент қаласы.****№35 “Сәуле” бөбекжай- бақшасы****Кіріспе**

Балабақшадағы зерттеу жұмыстары балалардың қызығушылығын арттырып, олардың қоршаған әлемге деген танымын кеңейтеді. Өсімдіктерге зерттеу жұмыстарын жүргізу баланың табиғатқа деген сүйіспеншілігін оятып, ғылыми ойлауды дамытуға ықпал етеді. Бұл мақалада балабақшада өсімдіктерге зерттеу жұмысын жүргізудің бала дамуына және білім алудағы рөлі қарастырылады.

1. Табиғатқа деген қызығушылықты арттыру

Өсімдіктермен жұмыс жасау балалардың табиғатқа деген қызығушылығын арттырады. Балалар өсімдіктердің өсу процессін бақылап, олардың тіршілік циклімен танысады. Бұл:

- Табиғат құбылыстарын түсінуге көмектеседі:** Өсімдіктерді зерттеу балаларға табиғаттың әртүрлі құбылыстарын түсінуге мүмкіндік береді. Олар өсімдіктердің өсіп-даму процесін бақылап, маусымдық өзгерістерді, ауа райының өсімдіктерге әсерін зерттейді. Бұл тәжірибелер балалардың табиғатқа деген қызығушылығын арттырып, экологиялық білімдерін кеңейтеді. Сондай-ақ, өсімдіктерді зерттеу арқылы бала қоршаған ортаның өзгерістерін сезініп, табиғаттың өзара байланыстары мен заңдылықтарын түсіне бастайды.
- Қоршаған ортаға жауапкершілік сезімін қалыптастырады:** Өсімдіктермен жұмыс істеу арқылы балалар табиғатқа қамқорлық жасау мен қорғаудың маңыздылығын түсінеді. Олар өсімдіктерді күтіп-баптау кезінде олардың өмір

сүруі үшін қажетті жағдайларды қамтамасыз етіп, табиғатқа деген жауапкершілікті сезінеді. Бұл процесс балалардың экологиялық тәрбие алуына көмектесіп, оларды болашақта табиғатты қорғауға деген құрметпен қарауға бағыттайды. Сонымен қатар, өсімдіктерді күтіп өсіру баланың табиғаттың әрбір бөлшегіне құрметпен қарауын қалыптастырады.

• **Табиғатпен үйлесімді өмір сүруге үйретеді:** Өсімдіктерді зерттеу балаларға табиғаттың біртұтас жүйе екенін және оның әртүрлі элементтері арасындағы үйлесімділіктің маңыздылығын түсіндіреді. Олар өсімдіктердің тіршілігін бақылап, табиғатпен үйлесімді өмір сүрудің қажеттілігін сезінеді. Бұл процесс экологиялық білімді дамытуға көмектесіп, балаларды табиғатқа деген құрметпен және оның ресурстарын үнемдеумен өмір сүруге баулиды. Өсімдіктерді күту мен зерттеу арқылы балалар табиғатқа қамқорлық жасау, оның тепе-теңдігін сақтау қажеттілігін түсінеді.

2. Ғылыми ойлауды дамыту

Өсімдіктерге жүргізілген зерттеу жұмыстары баланың ғылыми ойлауын дамытуға мүмкіндік береді. Балалар өсімдіктердің өсуі, дамуы және тіршілік ету үшін қажетті шарттарды зерттей отырып, бақылау және тәжірибелер жасау дағдыларын игереді. Бұл оларды зерттеушілік қабілеттерге үйретіп, сұрақ қою, болжам жасау және дәлелдерге негізделген қорытындылар жасауға жетелейді. Өсімдіктердің өсу процесін бақылау барысында балалар ғылыми әдістерді қолдануға, деректерді талдауға және қорытынды жасауға дағдыланады, бұл олардың ғылыми ойлау қабілетін арттырады. Бұл процесс:

- **Зерттеу дағдыларын қалыптастырады:** Балалар өсімдіктердің өсуін және өзгерістерін бақылау арқылы зерттеу әдістерін меңгереді. Олар өсімдіктердің өсуіне әсер ететін түрлі факторларды зерттеп, гипотезалар құрастырады және оларды тәжірибелер арқылы тексереді. Бұл процесс балалардың зерттеу дағдыларын, логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, олар деректерді жинау, талдау және нәтижелерді қорытындылау арқылы ғылыми жұмыс жүргізу дағдыларын қалыптастырады. Мұндай зерттеулер балалардың шығармашылық әлеуетін арттырып, ғылыми көзқарасты дамытуға септігін тигізеді.
- **Логикалық ойлауды дамытады:** Өсімдіктердің өсуі мен дамуы әртүрлі жағдайларға қалай әсер ететінін бақылау арқылы бала себеп-салдар байланыстарын түсінеді. Мысалы, жарықтың, судың немесе температураның өсімдікке әсерін зерттей отырып, бала әр фактордың өсімдікке қалай ықпал ететінін талдайды. Бұл балалардың логикалық ойлау қабілеттерін арттырып, өз ойларын жүйелі түрде ұйымдастыру және дәлелдер келтіру дағдыларын дамытады. Сонымен қатар, олар шындыққа негізделген шешімдер қабылдауға үйренеді, бұл олардың ғылыми ойлауын жетілдіруге көмектеседі.

3. Қолмен жұмыс істеу дағдыларын дамыту

Өсімдіктермен жұмыс істеу балалардың практикалық дағдыларын дамытуға ықпал етеді:

- **Қол моторикасын жақсартады:** Өсімдіктерді отырғызу, суару, күту сияқты іс-әрекеттер баланың қол моторикасын дамытуға маңызды әсер етеді. Өсімдіктерге қамқорлық жасау кезінде бала саусақтарын дәл және ұқыпты қимылдатуға үйренеді. Мысалы, топыраққа тұқым себу немесе кішкентай өсімдікке су құю кезінде саусақтарды дұрыс пайдалану, баланың ұсақ моторикаларын жетілдіреді. Бұл жаттығулар балалардың қолдарының нәзік қимылдарын жетілдіріп, оларды ұқыпты және мұқият болуға баулиды.
- **Координация мен қозғалыс үйлесімділігін жақсартады:** Өсімдіктерді күту барысында балалар түрлі қимылдарды үйлестіріп, олардың дене координациясы жақсарады.
- **Жұмысқа деген жауапкершілікті арттырады:** Өсімдіктерге күтім жасау баланың тәртіптілігін және жауапкершілік сезімін дамытуға ықпал етеді. Өсімдіктерді үнемі суару, топырағын өзгерту немесе күтім жасау балаға белгілі бір міндеттерді уақытылы орындауды үйретеді. Бұл процеске үнемі назар аудару және өсімдіктің өсуін бақылау, баланың жауапкершілік сезімін арттырады, өз әрекеттерінің нәтижесіне жауап беру қабілетін дамытады.

4. Эмоциялық және әлеуметтік дамуына әсері

Өсімдіктерге зерттеу жұмысы балалардың эмоциялық және әлеуметтік дамуына оң әсер етеді:

- **Сезімталдықты арттырады:** Балалар өсімдіктердің дамуын бақылап, олардың өсуіне көмектесу арқылы қамқорлық сезімін қалыптастырады.
  - **Топта жұмыс істей білу дағдысын дамытады:** Балалар бірлесе отырып, топтық жұмыс арқылы өсімдіктерді күту мен зерттеу жұмыстарын бірге жүргізеді, бұл командалық рухты және қарым-қатынас дағдыларын дамытуға ықпал етеді.
- **Эмоционалдық тұрақтылықты қалыптастырады:** Табиғатпен жұмыс жасау арқылы бала өзін жайлы сезініп, күйзелістерден арылуға көмектеседі.

5. Тіл дамыту

Өсімдіктерге зерттеу жұмысы баланың тілін дамытуда да маңызды рөл атқарады:

- **Жаңа сөздер мен терминдер үйренеді:** Өсімдіктер туралы зерттеу барысында бала жаңа сөздер мен терминдермен танысып, олардың мағынасын түсініп, сөздік қорын байытады.

- **Тілдік дағдыларды жетілдіреді:** Балалар өз ойларын жүйелі түрде жеткізіп, қорытынды жасау арқылы сөйлеу дағдыларын дамытады.
- **Сұрақ қою және жауап беру дағдыларын арттырады:** Өсімдіктердің өсуі мен дамуы туралы түрлі сұрақтар қою арқылы бала зерттеу дағдыларын қалыптастырып, тілдік қабілетін жақсартады.

Қорытынды

Өсімдіктерге зерттеу жұмысын жүргізу балабақшадағы балалар үшін өте пайдалы. Бұл жұмыстар балалардың табиғатқа деген қызығушылығын арттырып, ғылыми ойлау қабілетін дамытады, сондай-ақ тілдік, әлеуметтік және физикалық дағдыларын жетілдіреді. Өсімдіктермен жұмыс істей отырып, балалар өздерінің зерттеу қабілеттерін жетілдіріп, табиғатпен тығыз байланыста болуды үйренеді. Сондықтан балабақшада өсімдіктерге зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру – баланың жан-жақты дамуына үлкен әсер ететін маңызды іс-шара болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Әбілқасым А. М. Мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық процестерін қарым-қатынас арқылы дамытудың психологиялық маңыздылығы
2. Капенова А. А., Калипанова К. Т. ЭОЖ 372 Изденушілік әрекет барысындағы баланың танымдық белсенділігін дамыту
3. Интернет желісі